

מבנה הפרק

ר' יוסף אלבו: ספר העקרים מאמר ד' פרק כ"ד.
 כשעייננו בפרשת נביא היטב מצאנו שמה שאמר הכתוב (ל' ט"ו) "ראה נתתי לפניך... אשר אנכי מצוך היום לאהבה את ה'... לשמע בקולו ולדבקה בו..." מדבר על התשובה לפי המשך הפרשה וקשורה. וזה שבתחילה אומר (ב'): "ושבת עד ה' אלוקיך, ושמעת בקולו" וגמר הענין בתשובה ואמר שצריך שתהיה בלב שלם ושה' יעזרהו אם תהיה כך, וזהו שאמר בסוף (י'): "כי תשוב אל ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך".
 ואח"כ אמר משבח גדול מעלת התשובה עם קלות מציאותה (י"א) "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה... כי קרובה אליך... וכל זה בלי ספק מדבר על התשובה. ויורה על זה (=ראיה לכך) אמרו (י"ד) "בפיך ובלבבך לעשותו";
 שענין התשובה תלוי בודאי הפה ובחרטת הלב... והפליג הכתוב לשבח אותה בשאמר (י"ב), "לא בשמים היא ולא מעבר לים היא". וזה (=פרשו, כונת הפסוק) כאלו אמר, שהדבר לגדול ערכו היה ראוי לך להשתדל ולסרס בעדו כל סורח שבעולם, אפילו לעלות לשמים, אם אפשר או לעבור הים, כדי להשיגו, שהוא דבר יקר הערך מאד... שהשכל גורר שלא היה ראוי שיספיק כופר אל החוטא בעד חטאו. כל שכן, שאין ראוי שיקובל החוטא בתשובה בדברים, כמו שהנביא אומר (הושע י') "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'", אם לא על צד החסד האלוקי ולזה הזהיר אותנו... מצד ואמר (ט"ו) "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב... ובחרת בחיים... למען תחיה".
 ... כי אחר שהראה דרך קלותו, כשאמר "כי קרוב אליך הדבר", ... ועל כן ראוי לך שלא תתירש בהשגתו, שהנא חייב לנפשך וכמו שלא תתירש בבקשת החיים, כך אין ראוי לך שתתירש בזה, וזהו שסמך אל זה "ובחרת בחיים".
 וכבר שהחיים הללו, שיושגו במצוה הזאת, הם בעצמם התכלית המושג מצד התורה וזהו אומר "לאהבה את ה' אלוקיך ולשמע בקולו ולדבקה בו כי הוא חייך ואורך ימך לשבח על האדמה...".

1. מהו מבנה הפרק וחלוקתו לפי דעתו?
2. היטב אפשרות - לפי דעתך - לחלק את הפרק באופן אחר? אם אינך מסכים לחלוקתו, נמק את חלוקתך!

פסוקים י"א - י"ד

דברים רבה ח': "כי המצוה... לא בשמים היא" אמר להם משה: שלא תאמרו משה אחר עומד ומביא לנו תורה אחרת מן השמים! - כבר אני מודיע אתכם "לא בשמים היא".
 שלא נשתתף הימנה בשמים.
 רש"י י"ד כי קרוב אליך. רמב"ן י"א וטעם כי המצוה... החל מן "זהנכון כי"

1. מהי כונת המדרש בבאור פסוקו?
2. מהו לדעת הרמב"ן ההבדל בין תחילת פ' י"א בפרקנו ובין ח' פסוק א?
3. מה בין רש"י לרמב"ן בפירוש הקטע כולו ומי מהם קרוב יותר למדרש?

ג' ו' ומל ה' אלוקיך את לבבך.

1. רמב"ן ד"ה ומל עד "וגראה מן הכתובים" מה הקושיה שרצה לתרץ?
2. "עד אשר בחוקותי תלכו" כיצד הוא מפרש את "מילת הלב"?
3. ראב"ע שמות י"ג ס' ד"ה והיה לך לשם מה הוא נעזר סם בפסוקו?

אד. פסוק ב' ושבתי עד ה' אלוקיך

"כי תשוב אל ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך".
 הרב א. י. קוק: אורות התשובה פרק י"ז:

תחית האומה היא היסוד של בנין התשובה הגדולה, תשובת ישראל העליונה ותשובת העולם כולו שתבוא אחריה.
 כשרוצים באמת לשוב, אע"פ שמעוכבים בשביל כמה מניעות, כמו מחמת בלבול דעת או מחמת חלישות כח או מחמת אי יכולת לתקן דברים שהם נוגעים בין אדם לחברו, אע"פ שהעכור הוא גדול מאד והלב מוכרח להיות נשבר מפני ידיעת גדול החובה המוטלת על האדם לתקן את כל פגמיו, באופן היותר טוב והיותר שלם, מ"מ כיון שהרצון לשוב בתשובה הוא אמיץ, אע"פ שאין בכחו עדיין לסלק את כל המניעות, צריכים לקבל את ההארה הזאת של תשובה בתור תוכן המסתר והמקדש, עד שלא יזוז מפני העוכבים של אי השלמת התשובה בכל רוממות ומכל עליה לוחצית... וכשם שזהו כלל גדול אצל היחיד, ככה הוא אצל הצבור בכללותו, הארת התשובה יזנה בישראל. התעוררות חפצה של האומה בכללה לשוב אל ארצה, אל מהותה, אל רוחה ואל תכונתה, באמת אור של תשובה יש בה. באמת הדבר מתבטא בדרך גמור בבטוייה של תורה: (דברים ל' ב') "ושבת עד ה' אלוקיך", (דב' ל' י') "כי תשוב אל ה' אלוקיך", התשובה היא תשובה פנימית, אלא שהיא מכוסה בהרבה מסכים חוצצים - ואין כח בשום עכוב לעכב את האור העליון מהופיע עלינו.

גם מתוך החול יגלה הקדש. וגם מתוך החופש הפרוץ יבוא העול תאהוב. עבודות זהב ישתרגו ויעלו גם מתוך השירה החפשנית. תשובה מזהירה תצא גם מתוך הספרות החיצונית. זאת תהיה הפליאה העליונה של חזון הגאולה, יגמל זה הציץ, יפוח הפרח, יבושל הפרי, וידע העולם כולו, כי רוח הקדש מדבר בכנסת ישראל בכל תנועות רוחה וסוף הכל הוא לתשובה המביאה רפואה וגאולה לעולם.
 1. הסבר את שני המשפטים המסומנים בקו. (3 המקומות הראשונים - משפט אחד)
 2. כיצד משתקף דעיון הרב בשני הפסוקים של פרקנו (ב', י') המובאים בדבריו? (להבנת דבריו מלבי"ם ד"ה כי תשוב אל ה' וגו': שאז יבואו למדרגה גדולה כזו מפני שהתשובה תהיה אל ה', ולא בתשובה שבראש הפרשה שהיא רק עד ה').